

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВПЛИВИ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*А. А. Чинчик, к. е. н, доцент, anatolii.ch2017@gmail.com, orcid.org/0000-0003-4017-4753,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
С. М. Голубка, д. е. н., професор, радник, Рахункова палата України,
orcid.org/0000-0002-3702-073X*

Методологія дослідження. Результати роботи отримані за рахунок застосування методів аналізу й синтезу, діалектичного підходу, методу аналогії, наукового узагальнення, методів економічного та порівняльного аналізу.

Результати. Визначено роль податкової політики в системі концептуальних напрямків розвитку бізнесу країн ЄС. Узагальнення основних практик і податкових тенденцій у країнах ЄС дозволило виокремити пріоритети для впровадження в Україні за блоками обов'язкового (дотримання принципів прозорості, обміну інформацією та добросовісної податкової конкуренції; ратифікацію нормативів ЄС у сфері оподаткування в рамках подальшої гармонізації податкового законодавства; впровадження європейських підходів щодо принципів чесної податкової конкуренції шляхом визначення шкідливих заходів державної підтримки; реалізацію спільних заходів у боротьбі з шахрайством, пов'язаним з торгівлею підакцизними товарами, іншими податковими зловживаннями; реалізацію заходів у рамках BEPS; забезпечення стабільності податкової системи з тяглістю реформ при зміні уряду) і результативного (визначення спеціальних режимів оподаткування в рамках реалізації програм відновлення та стійкості; практики пільгового оподаткування для бізнесу в перші роки діяльності; практики пільгового оподаткування для інвестиційного бізнесу; звільнення від оподаткування доходів молоді до визначеного віку; забезпечення захищеності прав платників податків в умовах судової реформи та дотримання принципів верховенства права) характеру.

Новизна. Розкрито особливості практики оподаткування в країнах ЄС та здійснено характеристику найбільш актуальних для України підходів до реалізації податкової політики в контексті розвитку воєнної економіки та повоєнного відновлення.

Практична значущість. Результати дослідження мають прикладний характер, оскільки дослідження євроінтеграції України з позиції впливу на податкову політику, забезпечить системність реформ зі стабілізацією управлінських підходів. Так як податкова політика в Україні відзначається частими реформами, європейські практики змусять здійснити низку змін з подальшим усталенням податкової системи. Для українського бізнесу і населення це позитивний аспект адаптації й формування ринкового середовища на конкурентних засадах та з можливістю довгострокового планування діяльності.

Ключові слова: національна економіка, податкова політика, євроінтеграція, податкова конкуренція, гармонізація податкового законодавства, податкова дисципліна, адміністрування податків.

Постановка проблеми. Європейський вибір став відображенням прагнень населення України у підвищенні рівня та якості життя до стандартів розвинутих європейських держав. Окрім того, російське вторгнення в Україну 2022 року підняло

питання вступу України до ЄС на критичний рівень, тому євроінтеграційні впливи на різні сфери формування і реалізації державної політики, незважаючи на високу нестабільність, стали ще більш актуальними.

У суспільній і політичній думці виникають різні оцінки щодо подальшого існування ЄС у нинішній формі. Незважаючи на виклики для країн-членів ЄС та геополітичні і військові протистояння в умовах вторгнення Російської Федерації в Україну, євроінтеграційний пріоритет українського суспільства залишається основним для його подальшого розвитку. Відтак євроінтеграція має входити до цільових імперативів наукового обґрунтування концепції реформування податкової системи України.

Податкова політика в Україні у контексті євроінтеграції потребує системних реформ. Для наукового обґрунтування таких реформ необхідно з'ясувати особливості податкової політики країн-членів ЄС. Вивчення європейського досвіду, окрім того, має слугувати прикладом для подальшої реалізації податкової стратегії України, інформаційним полем для адаптації досвіду й кращих практик оподаткування на шляху вирішення економічних і соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки практики податкової політики постійно вдосконалюються та адаптуються до вимог часу, їх вивчення залишається актуальним дослідницьким завданням. Результати даної статті базуються на матеріалах європейського [1, 2, 5, 6] та вітчизняного [14–16, 23, 26] права, матеріалів Європейської комісії та ОЕСР [3, 8, 9, 11–13, 22], аналізу податкових тенденцій в ЄС (К. Енаш [10], А. Дерев'янка [20], О. Соловйова [21]), а також висновків учених й експертів з питань формування податкової політики України в умовах євроінтеграції (І. Галушак, В. Дмитровська, І. Кохан [7]; Н. Бірченко, Н. Рижикова [18]; Н. Атаманчук, Л. Касьяненко [19]; В. Аранчій, І. Борисова, Н. Кошман [24]; О. Ватаманюк, А. Славкова [25]), податкової конкуренції в ЄС та Україні (І. Засімович [4]), податкових правовідносин (С. Данілов [17]).

Метою статті є визначення пріоритетів реалізації податкової політики України в умовах євроінтеграції з врахуванням ефективних європейських практик та особ-

ливостей розвитку воєнної економіки і повоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова політика ЄС має давні традиції формування та реалізації. В установчих документах ЄС закладено принцип створення конкурентного ринку, відтак податки в його регулюванні відіграють важливу роль (Розділ VI «Спільні правила щодо конкуренції, оподаткування та зближення законодавства» Договору про заснування Європейської спільноти 1957 року [1]).

У ході поглиблення євроінтеграції впроваджувались правові принципи й положення оподаткування (Маастрихтський договір 1992 року [2]). Вони стали основою для прийняття численних директив, регламентів, рекомендацій, рішень. Вагоме місце займають правові погодження щодо судових рішень, у яких податкові спори є частим об'єктом розгляду.

Також ще з 2001 року діє Стратегія податкової політики Європейської комісії, яка закладає право країн-членів вільно обирати податкову систему, у зв'язку з чим немає потреби у повній гармонізації податкового законодавства [3]. У той же час, національне податкове законодавство країни-члена ЄС не має суперечити європейському. Це важливий аспект, який важливо враховувати для України.

Країни-члени ЄС, незважаючи на різні стратегії розвитку, обирають відповідну концепцію податкової політики:

– країни, орієнтовані на технологічне виробництво (яскравий приклад – Німеччина), як правило, встановлюють високі ставки податків, гарантуючи натомість бізнесу і населенню умови стабільності, впевненості, можливості для довгострокового планування економічної діяльності та реалізації життєвої стратегії;

– країни, орієнтовані на високий добробут населення («welfare states», наприклад, Швеція, Франція, Австрія, Норвегія, Данія), змушені балансувати між високими ставками податків та коригуванням корпоративного податку в умовах конкуренції за бізнес; країни, орієнтовані на фінансові прибутки (Кіпр, Ліхтенштейн, Люксембург, Хорватія та ін.), максимально зни-

жують ставки податків для залучення міжнародного капіталу в фінансовий сектор.

При такій диференціації фахівці доводять, що конкуренція між країнами ЄС, базована на зниженні податків, не є ефективною та далекоглядною. Наразі зберігається «парадокс», при якому країни, що орієнтовані на технологічний розвиток і добробут населення з високим рівнем оподаткування, є більш привабливими для інвесторів [4].

Проте така ситуація є непевна в кризові періоди. Одним із шляхів відходу від конкуренції, базованої на зниженні податків, урядовці ЄС пропонують узгодження мінімального рівня оподаткування міжнародних компаній (встановлення мінімальної ставки корпоративного податку

на рівні щонайменше 25 % – рішення директиви 2021 року [5]), а також встановлення правил для запобігання неправомірному використанню фіктивних організацій з метою доступу до можливостей пільгового оподаткування (рішення директиви 2021 року UNSHELL або ATAD III [6]). Однак до сьогодні вирішення ситуації щодо податкової конкуренції між країнами ЄС, незважаючи на уніфікацію підходів до оподаткування, залишається актуальним завданням.

Зберігаючи право держав на реалізацію власної податкової політики, для всіх країн-членів ЄС узгоджені певні підходи до її формування. Концептуально, податкові системи країн ЄС інтегровані з політикою розвитку бізнесу (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальні напрямки політики розвитку бізнесу в країнах ЄС у контексті формування податкових систем

Джерело: авторська розробка

Окрім концептуальних підходів до формування і реалізації податкової політики в ЄС діють специфічні податкові правила, вивчення яких є актуальним для України: координація у встановленні ставок податків, особливо щодо ПДВ, акцизу, корпоративного податку, при якій країни свідомо відмовляються від автономії рішень при формуванні національних податкових систем [7]; узгодження пріоритетів податкової політики на шляху забезпечення фінансової стійкості – за рекомендаціями Європейської комісії на 2023 рік такі узгодження мають сприяти зеленому (кліматична нейтральність до 2050 року) і цифровому (оподаткування електронної комерції, зокрема через можливе впровадження цифрового збору) переходу, а також

програмам відновлення та стійкості (Recovery and Resilience Facility) після впливу пандемії COVID-2019 [8; 9]; спільні дії щодо здійснення податкових реформ з огляду на глобальні виклики, зокрема щодо одночасного підвищення екологічного оподаткування, оподаткування багатства, зниження оподаткування доходів фізичних осіб з метою підвищення наявного доходу працівників, споживання і таким чином підтримка економічного зростання [10]; спільні дії щодо вдосконалення системи оподаткування бізнесу з позиції створення сприятливого середовища на єдиному ринку – з 2023 року заплановано впровадження нової системи оподаткування «Бізнес в Європі: основа оподаткування прибутку» (BEFIT) [11]; у рам-

ках реалізації програм мобільності бізнесу визначення системи оподаткування для резидентів, податкових резидентів і податкових нерезидентів.

Питання податкових резидентів і нерезидентів актуальне для країн ЄС з огляду на високу внутрішньо-європейську мобільність бізнесу в межах інтеграційного об'єднання, а також частого залучення (релокації, податкового туризму) бізнесу з інших (третіх) країн. Як правило, перебування на території країн ЄС більше 183 днів упродовж року надає особі:

- статус податкового резидента незалежно від його громадянства, якщо немає суперечностей з країною походження основних доходів, візовими умовами, розташуванням об'єктів власності та ін.;

- уникнення подвійного оподаткування бізнесу, в зв'язку з чим укладається низка міждержавних договорів (перелік усіх договорів – на сайті Європейської комісії [12]); прозора і жорстка система звітування про активні та пасивні персональні доходи; використання спеціальних податкових стимулів для залучення інвестицій: а) внутрішніх – пільгове оподаткування для нових компаній (які функціонують упродовж перших 2-х років). Наприклад, якщо у Франції базова ставка на прибуток складає 25,8 %, а для нових компаній – 15 %, в Іспанії – 25 % і 11 % відповідно [13]; б) зовнішніх – можливості набуття статусу податкового резидента без постійного перебування на території країни від 183 днів (наприклад, в Іспанії, Кіпрі),

- надання візових преференцій, зокрема у формі інвестиційної візи (видача так званих «золотих» паспортів), електронного громадянства з доступом до сервісів реєстрації бізнесу (наприклад, у країнах Прибалтики), податкової звітності та ін.; чітке планування, аналіз і контроль оподаткування з акцентом на визначення структури прямих, непрямих податків і соціальних внесків, а також за базою оподаткування (споживання, капітал, праця);

- використання гнучкої і прогресивної системи підтримки інноваційного бізнесу, зокрема стартап-проектів; високий рівень автономії країн-членів ЄС у визна-

ченні ролі місцевих бюджетів для акумуляції податкових платежів, визначення переліку місцевих податків з переважанням земельного, на нерухомість, транспортні засоби (у той час як в Україні у формуванні місцевих бюджетів основну роль відіграє податок на доходи фізичних осіб);

- використання податкових інструментів для стимулювання взаємовигідного транскордонного співробітництва; промоція і контроль податкової культури, зокрема через положення Кодексу поведінки (оподаткування бізнесу) та можливе його вдосконалення після затвердження Рамки щодо агресивних податкових механізмів та низьких ставок (FATAL) (чинний кодекс критиками по-значається як м'який інструмент).

З позиції адаптації досвіду країн ЄС та очікуваної інтеграції України в європейський економічний простір, актуальною є реалізація низки заходів обов'язкового (в рамках імплементації Угоди про асоціацію) та результативного (з погляду доцільності адаптації в Україні) характеру [16]. Україною ще з 2004 року регламентовано процес адаптації законодавства України та ЄС з віднесенням податків, у тому числі непрямих, до пріоритетних сфер нормативно-правової гармонізації [14]. Постійно проводиться ґрунтовна робота щодо інституційних змін у сфері державного управління, особливо в сфері судочинства. У планах заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС заходи з застосуванням податкового інструментарію займають постійне місце – в плані звільнення від сплати податків будівництва об'єктів соціальної інфраструктури, узгодження відповідності оподаткування підакцизних товарів, інвестиційного золота, впровадження спільної системи податку на додану вартість, забезпечення відповідності вимогам ЄС щодо відшкодування податку на додану вартість суб'єктам, які не засновані на відповідній території, організації обміну інформацією, розроблення окремого плану заходів з імплементації глави 4 Угоди «Оподаткування» та ін. [15].

У ході вдосконалення податкової політики України з врахуванням обов'язкових вимог ЄС очікуваним результатом має стати відхід від базового фіскального функціоналу податків до регулятора розвитку бізнесу. Орієнтація на наповнення бюджетів через використання податків має змінюватись налагодженням системних взаємодій податкових служб із платниками податків. Узгодження стандартів і підходів до реалізації податкової політики України з європейськими нормами повинні включати гармонізацію законодавства, адаптацію процесів адміністрування податків, особливо непрямих (ПДВ, акциз, мито), забезпечувати спрощення, економічність, прозорість справляння і контроль щодо податків і зборів [17, с.183].

Складним напрямком є гармонізація податкового законодавства України та ЄС. Гармонізація податкового законодавства в ЄС є важливим напрямком, пов'язаним з розумінням її переваг – здійснення профілактичного податкового арбітражу, послаблення перешкод міждержавної ділової активності, регулювання деформацій при розміщенні капіталу [18, с.138].

Станом на початок 2022 року для України залишається актуальною імплементація положень Директиви 92/83/ЄС «Про гармонізацію структур акцизних зборів на алкоголь та алкогольні напої», Директиви 2008/118/ЄС «Про загальний режим акцизних зборів», Директиви 92/79/ЄЕС «Про зближення оподаткування сигарет», Директиви 2003/96/ЄС «Про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування продуктів енергії та електроенергії», Директиви 92/82/ЄЕС «Про апроксимацію ставок акцизних зборів на нафтопродукти», Директиви 95/60/ЄС «Про фіскальне маркування газойлю та гасу» та ін. Сфера регламентування зазначених директив вказує, що потребують узгодження норми щодо акцизного оподаткування (виробів з алкоголю і тютюну), оподаткування електроенергії, маркування нафтового газу і гасу; гармонізація таких положень є необхідною для впровадження єдиного підходу до визначення бази акцизного оподаткування, однакових податкових термінів, спрощення зовнішньоекономічної діяльності [19, с.123].

Окрім гармонізації податкового законодавства, важливими аспектами є узгодження з іншими європейськими нормами, що створить нові можливості для експорту продукції (у 2022 році внаслідок війни Україні надано значні преференції в доступі до ринків країн ЄС через скасування мита на експорт продукції, однак вони можуть бути тимчасові). Необхідними є законодавчі вдосконалення щодо гармонізації норм ЄС в сфері захисту прав споживачів, електронної комерції, захисту персональних даних, а також стандартизації продукції стратегічних сфер, особливості сільського господарства [20].

Високу актуальність для України зберігає дискусія щодо необхідності державної підтримки в умовах тривалого трансформаційного переходу до ринкової економіки. У даному контексті необхідним є впровадження європейських підходів щодо принципів чесної податкової конкуренції шляхом визначення шкідливих заходів державної підтримки. Перелік таких заходів у країнах ЄС визначено ще в 90-х роках ХХ століття. Комісія з питань оподаткування ЄС періодично звертається до національних урядів з пропозиціями щодо їх оптимізації з законодавчим регламентуванням. Основну увагу зосереджено на обмеженнях «низькоподаткових офшорних конструкцій» [21]. Для України слід регламентувати межі зниження податкових ставок, а також перелік податків при заходах пільгового оподаткування новоутвореного бізнесу, стимулювання транскордонного співробітництва і т. д.

Пріоритет забезпечення чесної податкової конкуренції у співвіднесенні до міри державної підтримки в умовах ринку корелює з крайньою необхідністю реалізації заходів у рамках проєкту «Розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування» (BEPS). Даний проєкт реалізується не лише країнами-членами ЄС, але й ОЕСР, що є головним ініціатором його формування. 141 країна, у тому числі Україна, підтвердили долучення до заходів даного проєкту, що включають 15 напрямків: податкові проблеми, пов'язані з цифровізацією; нейтралізація ефектів гібридних невідповідностей; вирі-

шення проблем контрольованих іноземних компаній; інформаційно-аналітична робота; звітування та ін. [22]. У 2019 році було зареєстровано законопроект щодо внесення змін до Податкового кодексу України для впровадження заходів BEPS [23]. Важливо, щоб у повоєнний період одним з напрямів розвитку сприятливого бізнес-середовища власне були правила BEPS як кращі й найбільш ефективні взірці формування податкової конкуренції.

В умовах повоєнного відновлення економіки в країнах ЄС також вирізняється вкрай актуальний для України досвід – звільнення від оподаткування доходів молоді до визначеного віку. Для прикладу, в Польщі вікова межа такої пільги складає 26 років при умові, якщо річний дохід особи не перевищує встановленої межі. В Україні державна молодіжна політика у співставленні до цілей демографічного розвитку практично не проводиться. Натомість скорочення чисельності населення загалом та молоді зокрема ще в довоєнний період є катастрофічним – за 2000–2021 роки населення України зменшилась на 15 %, а молодь (особи віком 15–34 років) майже на 30 %. Молодь як найбільш активна й ініціативна соціально-демографічна група може стати рушієм економічного відродження завдяки звільненню від оподаткування фізичних осіб-підприємців та започаткування інших форм бізнесу.

Низка практик ЄС щодо оподаткування є необхідними до впровадження в Україні, однак постає питання у податковій дисципліні. Для прикладу, значний потенціал адаптації в сфері оподаткування має європейський досвід у сфері сплати екологічного податку. Для вирішення численних екологічних проблем в Україні необхідним є розширення переліку об'єктів оподаткування екологічним податком, залишається актуальним перегляд податкових пільг тим суб'єктам, які здійснюють діяльність в екологічно-орієнтованих сферах – наприклад, виробництва біопалива, переробки вторинної сировини та ін. [24].

Однак сплата екологічного податку в Україні залишається на низькому рівні, оскільки основними забруднювачами довкілля є найбільш тінізовані та монополізо-

вані сфери – добувна, металургія, хімічна. Даний приклад піднімає проблематику прямої адаптації досвіду ЄС щодо оподаткування окремих сфер та вказує на актуальність формування інституціонального механізму реалізації податкової політики в Україні, вагомими елементами якої є високі податкова культура, дисципліна та відповідальність бізнесу і населення.

Ще один приклад ймовірно малоефективного рішення з адаптації практики оподаткування в ЄС до нинішніх реалій України – податок на багатство. Обов'язкове едекларування визначених посадових осіб в Україні з оприлюдненням інформації надало значні можливості громадянському суспільству контролювати ефективність перерозподілу доходів та високо оцінюється європейськими урядовцями. Однак поки податкова дисципліна осіб з високим рівнем доходів в Україні залишається низькою, що обумовлено численними можливостями уникнення сплати податків, доступними для «певних» груп населення.

Податок на багатство в Україні наразі обґрунтовано спрямовується на оподаткування майна, площа якого перевищує встановлені межі (даний критерій дискутується, адже замість площі нерухомості розвинуті держави враховують її вартість, а в Україні її оцінка спеціальними органами суттєво відрізняється від ринкової (реальної) ціни [25, с.125]). Суспільний спротив впровадження податку на багатство (нерухомість) є очікуваним в Україні. Однак при належному обґрунтуванні і прозорості перерозподілу податкових надходжень з їх спрямуванням у місцеві бюджети податкова дисципліна зі сплати податків на багатство в Україні, за прикладом країн ЄС, може бути сформована.

Деструктивні впливи на впровадження кращого досвіду ЄС в сфері оподаткування здійснюють недоліки адміністрування. Витрати на адміністрування податкової системи в Україні є значними внаслідок «роздутих» апаратів податкових та інших супровідних служб, високим рівнем їх корупційності. У країнах ЄС адміністрування податків максимально переведено на електронні сервіси.

В Україні цей процес активізувався, особливо після початку пандемії COVID-2019. Також податкові служби в країнах ЄС мають давні традиції не лише фіскальної функціональності, але й сервісної. Сервіс полягає у наданні низки послуг платникам податків – визначення переліку, консультації щодо вибору системи оподаткування, можливих штрафів та порядку звітування.

У країнах ЄС вже тривалий час діє система єдиного рахунку, ініціативи щодо впровадження якої в Україні розпочались з 2021 року (у 2019 році прийнятий відповідний закон). Можливості використання єдиного рахунку слід популяризувати, у тому числі з спеціальним чат-ботом «ReportTax», що дозволяє розраховувати і сплачувати податки. Значний потенціал інтеграції з електронною системою звітування Державної податкової служби України, спеціальних сервісів банків та інших фінансових установ має застосунок «Дія». Тому впровадження європейських стандартів до регулювання сфери оподаткування поруч з діджиталізацією сервісів є потужними чинниками забезпечення податкової культури населення і бізнесу в Україні.

Висновки. Євроінтеграція має значний вплив на формування і реалізацію податкової політики в Україні. Такий вплив проявляється у: можливості адаптації кращих європейських практик оподаткування (перелік і ставки податків, співвідношення прямих і непрямих податків); вдосконаленні адміністрування податків з посиленням сервісно-регулюючого функціоналу податкової політики; мотивації розвитку бізнесу в міжнародному економічному просторі з податковою конкуренцією та відходом від тіньових практик економічної діяльності; інтеграції інших сфер суспільного й економічного життя на взаємовигідних засадах.

Для України Євроінтеграція з позиції впливу на податкову сферу є шансом переходу на ринкові умови під-приємництва й справедливого перерозподілу доходів у суспільстві, наслідком чого будуть високі податкова культура, дисципліна і відповідальність. Саме вони є важливими резуль-

туючими вимірниками ефективності інституціонального механізму формування і реалізації податкової політики.

Приклад країн ЄС у сфері податкової політики є особливо цінним для України щодо стимулювання інноваційного розвитку та забезпечення на цій основі трансформаційних змін в економіці. Тому серед результатуючих пріоритетів впровадження європейського досвіду податкової політики актуальними до вивчення є заходи пільгового оподаткування новоутвореного бізнесу, а також податковий інструментарій з інноваційним функціоналом.

Євроінтеграція України з позиції впливу на податкову політику, окрім того, забезпечить системність реформ зі стабілізацією управлінських підходів. Так як податкова політика в Україні відзначається частими реформами, європейські практики змусять здійснити низку змін з подальшим усталенням податкової системи. Для українського бізнесу і населення це позитивний аспект адаптації й формування ринкового середовища на конкурентних засадах та з можливістю довгострокового планування діяльності. Науково-прикладні обґрунтування щодо забезпечення стабільності податкової політики в Україні буде предметом подальших досліджень автора.

Література

1. Договір про заснування Європейської спільноти. 994_017. 25.03.1957. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
2. Treaty on European Union. Document 11992M/TXT. Official Journal C 191, 29/07/1992 P. 0001 – 0110. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
3. EU Tax Policy Strategy: European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/eu-tax-policy-strategy_en.
4. Засімович І. Чи можливий «податковий рай» в Україні? Досвід функціонування офшорів в Європейському Союзі та можливі наслідки податкової конкуренції: Школа політичної аналітики НаУКМА (16.12.2019). URL: <https://spa.ukma.edu.ua/news-and-events/chy-mozhlyvyi-podatkovyy-ray-v-ukraini-dosvid-funktsionuvannia-ofshoriv-v-yevropeyskomu-soiuzi-ta-mozhlyvi-naslidky-podatkovoi-konkurentsii/>
5. Council directive on ensuring a global minimum level of taxation for multinational groups in the Union. Brussels, 22.12.2021. COM(2021) 823 final. 2021/0433 (CNS). URL:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2021-12/COM_2021_823_1_EN_ACT_part1_v11.pdf

6. Council directive laying down rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes and amending. Directive 2011/16/EU. Brussels, 22.12.2021. COM(2021) 565 final. 2021/0434 (CNS). URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2021-12/COM_2021_565_1_EN_ACT_part1_v7.pdf

7. Галушак І.Є., Кохан І.В., Дмитровська В.С. Формування податкової політики в контексті євроінтеграції. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8629>. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.6>

8. Commission presents fiscal policy guidance for 2023 : Commission Fiscal Policy Guidance 2023 : European Commission (2.03.2022) : URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1476

9. Recovery and Resilience Facility : European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en.

10. Enache C. Analyzing Recent Tax Trends Among EU Countries : Tax Foundation (28.03.2022). URL: <https://taxfoundation.org/eu-tax-trends-eu-tax-reforms/>.

11. Communication on Business Taxation for the 21st Century : European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/communication-business-taxation-21st-century_en.

12. Treaties for the avoidance of double taxation concluded by Member States : Taxation and Customs Union : European Commission. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/treaties-avoidance-double-taxation-concluded-member-states_en.

13. Statutory corporate income tax rate : OECD. Stat. URL: https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_P1 (дата звернення: 08.06.2022).

14. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

15. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 року № 1106. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2018/07/06/20180706130504-49.doc>

16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. 984_011 від 27.06.2014 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

17. Данілов С. Європейські стандарти у податкових правовідносинах. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 6. С. 183-187. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.6.32>

18. Рижикова Н.І., Бірченко Н.О. Податкова політика України в умовах гармонізації податкового законодавства до вимог європейських стандартів. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2016. Вип. 177. С. 137-146.

19. Касьяненко Л.М., Атаманчук Н.І. Гармонізація податкового законодавства України із законодавством Європейського Союзу про акцизне оподаткування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31(70), № 3. С. 120-124. <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/21>

20. Дерев'янка А. ТОП-10 пріоритетів для розвитку сприятливого бізнес-клімату : ЕВА (12.02.2022). URL: <https://eba.com.ua/top-10-prioritytetiv-dlya-rozvytku-spryiatlyvogo-biznesu-klimatu/>

21. Соловійова О. Податкова держдопомога в ЄС: як держави допомагають «своїм». *Юридична газета online*. 2020. № 6(712). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/international-tax-law/podatкова-derzhodpomoga-v-es-yak-derzhavi-dopomogayut-svoyim.html>

22. International collaboration to end tax avoidance : OECD. URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/> (дата звернення: 13.06.2022).

23. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запровадження податку на виведений капітал та імплементації стандартів протидії розмиванню податкової бази та виведення прибутку за кордон № 1185 від 29.08.2019 року. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:05WP_kzZpSQJ:https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1%3Fpf3511%3D66488+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua

24. Аранчій В.І., Борисова І.С., Кошман Н.І. Розвиток податкових систем країн Європейського Союзу – досвід для України. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 2(11). С. 8-14.

25. Славкова А.А., Ватаманюк О.С. Податкова політика України в умовах євроінтеграції: проблеми і перспективи. *Фінанси, облік і аудит*. 2018. Вип. 1. С. 119-136.

References

1. Dohovir pro zasnuvannia Yevropeyskoi Spilnoty. 994_017. 25.03.1957. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

2. Treaty on European Union. Document 11992M/TXT. Official Journal C 191, 29/07/1992 P. 0001 – 0110. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

3. EU Tax Policy Strategy: European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/eu-tax-policy-strategy_en.

4. Zasiomovych, I. Chy mohlyvyi «podatkovy ray» v Ukraini? Dosvid funktsionuvannia ofshoriv v Yevropeyskomu Soiuzi ta mozhlyvi naslidky podatkovoї

- konkurentsii: Shkola politychnoi analityky NaUKMA (16.12.2019). Retrieved from <https://spa.ukma.edu.ua/news-and-events/chy-mozhlyvyy-podatkovyy-ray-v-ukraini-dosvid-funktsionuvannia-ofshoriv-v-yevropeyskomu-soiuzi-ta-mozhlyvi-naslidky-podatkovoi-konkurentsii/>
5. Council directive on ensuring a global minimum level of taxation for multinational groups in the Union. Brussels, 22.12.2021. COM(2021) 823 final. 2021/0433 (CNS). Retrieved from https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2021-12/COM_2021_823_1_EN_ACT_part1_v11.pdf
6. Council directive laying down rules to prevent the misuse of shell entities for tax purposes and amending. Directive 2011/16/EU. Brussels, 22.12.2021. COM(2021) 565 final. 2021/0434 (CNS). Retrieved from https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2021-12/COM_2021_565_1_EN_ACT_part1_v7.pdf
7. Halushchak, I.Ye., Kokhan, I.V., & Dmytrovska, V.S. (2021). Formuvannia podatkovoi polityky v konteksti yevroinhratsii. Efektyvna ekonomika, (2). Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8629>. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.6>
8. Commission presents fiscal policy guidance for 2023: Commission Fiscal Policy Guidance 2023: European Commission (2.03.2022) Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1476
9. Recovery and Resilience Facility: European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en.
10. Enache C. Analyzing Recent Tax Trends Among EU Countries : Tax Foundation (28.03.2022). Retrieved from <https://taxfoundation.org/eu-tax-trends-eu-tax-reforms/>.
11. Communication on Business Taxation for the 21st Century: European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/taxation_customs/communication-business-taxation-21st-century_en.
12. Treaties for the avoidance of double taxation concluded by Member States : Taxation and Customs Union: European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/taxation_customs/treaties-avoidance-double-taxation-concluded-member-states_en.
13. Statutory corporate income tax rate: OECD. Stat. Retrieved from https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_III (дата звернення: 08.06.2022).
14. Zakon Ukrainy «Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeyskoho Soiuzu». № 1629-IV vid 18.03.2004 roku. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Plan zakhodiv z vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeyskym Soiuzom, Yevropeyskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony» vid 25.10.2017 roku № 1106. Retrieved from <https://minjust.gov.ua/files/general/2018/07/06/20180706130504-49.doc>
16. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeyskym Soiuzom, Yevropeyskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. 984_011 vid 27.06.2014 roku. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
17. Danilov, S. (2020). Yevropeyski standarty u podatkovykh pravovidnosynakh. Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, (6), 183-187. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.6.32>
18. Ryzhykova, N.I., & Birchenko, N.O. (2016). Podatkova polityka Ukrainy v umovakh harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva do vymoh yevropeyskykh standartiv. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka, Issue 177, 137-146.
19. Kasianenko, L.M., & Atamanchuk, N.I. (2020). Harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva Ukrainy iz zakonodavstvom Yevropeyskoho Soiuzu pro aktsyzne opodatkuvannia. Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Ser.: Yurydychni nauky, T. 31(70), (3), 120-124. <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/21>
20. Derevianko, A. TOP-10 prioritetiv dlia rozvytku spryiatlyvoho biznes-klimatu. (12.02.2022). EVA. Retrieved from <https://eba.com.ua/top-10-prioritetiv-dlya-rozvytku-spryiatlyvogo-biznesu-klimatu/>
21. Soloviova, O. (2020). Podatkova derzh-dopomoha v YeS: yak derzhavy dopomahaiut «svoim». Yurydychna hazeta online, 6(712). Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/practice/international-tax-law/podatkova-derzh-dopomoga-v-es-yak-derzhav-dopomagayut-svoyim.html>
22. International collaboration to end tax avoidance : OECD. Retrieved from <https://www.oecd.org/tax/beps/> (дата звернення: 13.06.2022).
23. Proiekt Zakonu «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo zaprovadzhennia podatku na vyvedennyi kapital ta implementatsii standartiv protydyi rozmyvanniu podatkovoi bazy ta vyvedennia prybutku za kordon» № 1185 vid 29.08.2019 roku. Retrieved from https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:05WP_kzZpSQJ:https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1%3Fpf3511%3D66488+&cd=2&hl=uk&ct=clnk&gl=ua
24. Aranchiy, V.I., Borysova, I.S., & Koshman, N.I. (2015). Rozvytok podatkovykh system krain Yevropeyskoho Soiuzu – dosvid dlia Ukrainy. Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi aharnoi akademii, Ser.: Ekonomichni nauky. Issue 2(11), 8-14.
25. Slavkova, A.A., & Vatamaniuk, O.S. (2018). Podatkova polityka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: problemy i perspektyvy. Finansy, oblik i audyt. Issue (1), 119-136.

INFLUENCES OF EUROPEAN INTEGRATION ON THE FORMATION AND
IMPLEMENTATION OF THE TAX POLICY OF UKRAINE

A. A. Chynchyk, Ph. D (Econ.), Associate Professor, Kyiv National University of Construction and Architecture, S. M. Holubka, D.E., Professor, Advisor, Accounting Chamber of Ukraine

Methods. The results of the work are obtained through the use of methods of analysis and synthesis, dialectical approach, method of analogy, scientific generalization, methods of economic and comparative analysis.

Results. The role of tax policy in the system of conceptual directions of business development of EU countries is determined. The generalization of the main practices and tax trends in the EU countries made it possible to identify priorities for implementation in Ukraine by blocks of mandatory or resultative character. Mandatory proprieties would be: observance of the principles of transparency, information exchange and fair tax competition; ratification of EU standards in the field of taxation within the framework of further harmonization of tax legislation; implementation of European approaches to the principles of fair tax competition by identifying harmful measures of state support; implementation of joint measures in the fight against fraud related to trade in excise goods, other tax abuses; implementation of measures within the framework of BEPS; ensuring the stability of the tax system with the burden of reforms in the event of a change of government. Resultative priorities would be: determination of special taxation modes within the framework of implementation of recovery and sustainability programs; preferential taxation practices for businesses in the first years of activity; preferential taxation practices for investment businesses; exemption from income taxation of young people up to a certain age; ensuring the protection of the rights of taxpayers in the conditions of judicial reform and compliance with the principles of the rule of law.

Novelty. The specifics of the practice of taxation in the EU countries have been revealed and the most relevant for Ukraine approaches to the implementation of tax policy have been characterized in the context of the development of the war economy and post-war recovery.

Practical value. The results of the study are of an applied nature, since the study of the European integration of Ukraine from the point of view of influence on the tax policy will ensure the system of reforms with the stabilization of management approaches. Since the tax policy in Ukraine is characterized by frequent reforms, European practices will force a series of changes with further establishment of the tax system. For Ukrainian business and population, this is a positive aspect of adaptation and formation of the market environment on a competitive basis and with the possibility of long-term planning of activities.

Keywords: national economy, tax policy, European integration, tax competition, harmonization of tax legislation, tax discipline, tax administration.

Надійшла до редакції 08.06.22 р.